

URZĄD
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W POZNANIU

61-702 Poznań, ul. Gwarna 7
Tel. (0-61) 851-86-41, Fax (0-61) 852-77-50, Centrala (0-61) 852-77-50
e-mail: poznan@uokik.gov.pl

Poznań, dnia 24.01.2000 r.

RPZ - 500 - S/11/99/PL/48

DECYZJA Nr RPZ - 6/2000

I. Na podstawie art. 104 par. 1 k.p.a. i art. 5 ust. 1 pkt 6 w związku z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 24.02.1990 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (tekst jednolity: Dz. U. Nr 52 z 1999 r., poz. 547), Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatura w Poznaniu, po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego, wszczętego na wniosek Miejskiego Rzecznika Konsumentów w Poznaniu

nakazuje zaniechanie stosowania przez Energetykę Poznańską S.A. w Poznaniu praktyki monopolistycznej, polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku dostaw energii elektrycznej, wyrażającej się w narzuceniu uciążliwych warunków przyłączenia nieruchomości przy ul. ██████████ w Poznaniu, należącej do Pana Jerzego K██████████, do sieci elektroenergetycznej poprzez obciążenie go w całości kosztami rozbudowy sieci i budowy przyłącza, przejętymi następnie na własność przez przedsiębiorstwo energetyczne, co przyniosło Energetyce Poznańskiej S.A. w Poznaniu nieuzasadnione korzyści.

II. Na podstawie art. 14 ust. 1 i 2 ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów nakłada na Energetykę Poznańską S.A. w Poznaniu karę pieniężną w wysokości 84.566 zł (słownie: osiemdziesiąt cztery tysiące pięćset sześćdziesiąt sześć złotych), płatną do budżetu państwa.

Uzasadnienie

Do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatura w Poznaniu, wpłynął wniosek Miejskiego Rzecznika Konsumentów w Poznaniu (zwanego dalej Rzecznikiem Konsumentów) o wszczęcie postępowania administracyjnego przeciwko Energetyce Poznańskiej S.A. w Poznaniu (zwanej dalej Energetyką) w sprawie stosowania praktyki monopolistycznej, polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku dostaw energii elektrycznej, wyrażającej się w wymuszeniu nieodpłatnego przekazania przyłącza elektroenergetycznego do budynku położonego przy ul. ██████████ w Poznaniu, wybudowanego i sfinansowanego w całości we własnym zakresie przez Pana Jerzego K██████████ z Poznania (zwanego dalej Konsumentem).

W opinii Rzecznika Konsumentów, warunek postawiony przez Energetykę został narzucony Konsumentowi. W przypadku odmowy jego spełnienia zawarcie umowy o

dostarczanie energii elektrycznej do posesji przy ul. ██████████ w Poznaniu w ogóle nie doszłoby do skutku i zainteresowany nie mógłby korzystać z dostaw energii elektrycznej. Tym samym Energetyka uzyskała swoistą "darowiznę" w postaci wybudowanego przyłącza o wartości 12.840 zł (wraz z podatkiem VAT). Z uwagi na fakt, że spełnione przez Konsumenta świadczenie nie było ekwiwalentne wobec świadczeń Energetyki, monopolista otrzymał więcej niż Konsument. Zdaniem rzecznika, mając na uwadze szerszy interes publiczny, związany z koniecznością zapewnienia ochrony również innym konsumentom, zawierającym umowy o charakterze adhezyjnym, należy stwierdzić zastosowanie przez Energetykę praktyki monopolistycznej.

Zawiadomiona o wszczęciu postępowania administracyjnego Energetyka nie przedstawiła Urzędowi Ochrony Konkurencji i Konsumentów argumentów na odparcie zarzutu stosowania przez nią praktyk monopolistycznych, poza stwierdzeniem, że długość zaprojektowanego przyłącza nie wykraczała poza warunki niezbędne dla zapewnienia dostaw energii elektrycznej do posesji przy ul. ██████████ w Poznaniu.

W wyniku przeprowadzonego postępowania, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów dokonał następujących ustaleń:

W związku z zamiarem doprowadzenia energii elektrycznej do nowo budowanego domu przy ul. ██████████ w Poznaniu, Pan Jerzy K██████ (zwany dalej Konsumentem) wystąpił do Energetyki z wnioskiem o przyłączenie do sieci.

Zakład Usług Energetycznych Poznań - Północ (jednostka organizacyjna Energetyki), pismem z dnia 18.12.1997 roku poinformował Konsumenta, że istnieje możliwość dostawy energii elektrycznej o mocy zapotrzebowanej 12 kW do budynku mieszkalnego położonego przy ul. ██████████ w Poznaniu, jeśli zrealizowane zostaną przedstawione przez nią warunki. Warunki te precyzowały, po pierwsze sposób wykonana przyłącza, zgodny z katalogiem rozwiązań technicznych stosowanych w tym przedsiębiorstwie (załącznik do pisma Energetyki z dnia 18.12.1997 r. znak Z-11/TD/97/1817). Dla zrealizowania zadania inwestycyjnego należało, w szczególności, pobudować przyłącze kablowe YAKY o przekroju $4 \times 120 \text{ mm}^2$, wykonać instalację elektryczną odbiorcy, przygotować miejsce do zainstalowania układu pomiarowego oraz opracować i przedłożyć do sprawdzenia w Zakładzie Usług Energetycznych Poznań – Północ dokumentację techniczną wykonanych prac.

Pismo Energetyki z dnia 18.12.1997 r. informowało ponadto, że po wykonaniu wszelkich niezbędnych prac, urządzenia zasilające należy zgłosić do odbioru technicznego a ponadto przedłożyć podpisaną przez odbiorcę umowę o dostarczanie energii elektrycznej a także sprawdzoną uprzednio dokumentację techniczną, schemat instalacji elektrycznej z uwzględnieniem zastosowanego systemu ochrony od porażeń prądem elektrycznym oraz dokumentację formalno – prawną (w tym m. in. pozwolenie na budowę przyłącza energetycznego i powykonawczą inwentaryzację geodezyjną przyłącza).

W wydanym dokumencie Energetyka określiła, że granicę własności pobudowanych urządzeń stanowią będą końcówki WLZ-u w złączu kablowym ZKP. W uwagach końcowych do wydanego dokumentu Energetyka zawarła postanowienie, że całość prac Konsument **wykonać ma własnym kosztem i staraniem.**

W piśmie tym uregulowano również zasady finansowania przeprowadzanych robót. Energetyka zaproponowała mianowicie wybór jednego z trzech rozwiązań (załącznik do warunków technicznych przyłączenia o sygnaturze 97/1817):

1. Całość poniesionych kosztów obciąży Konsumenta wraz ze zobowiązaniem do nieodpłatnego przekazania na majątek Energetyki efektu zrealizowanych prac.

2. Zadanie zostanie wykonane przez Konsumenta na podstawie umowy zawartej w tej sprawie z Energetyką, a następnie projektowane urządzenia zostaną nieodpłatnie przekazane na majątek Energetyki.
3. Całe zadanie zostanie zlecone do realizacji Energetyce. Koszt zlecenia zostanie obliczony przed podpisaniem umowy i kwota ta obciąży wykonawcę.

W toku postępowania ustalono, że prace związane z wykonaniem linii kablowej zasilającej plac budowy na przedmiotowej nieruchomości wykonał Zakład Instalatorstwa Elektrycznego "AKA" z siedzibą przy ul. Wysogotowskiej 11 w Przeźmierowie należący do Pana Andrzeja Kmicika. Rachunek wystawiony przez ten zakład opiewał na kwotę 12.840 zł wraz z podatkiem VAT. Jak wynika z przedłożonego rachunku uproszczonego wystawionego dnia 24 sierpnia 1998 r. koszty powyższej inwestycji pokrył w całości Pan Jerzy K [REDACTED] uiszczając wymienioną wyżej kwotę.

Zawarcie umowy pomiędzy Energetyką Poznańską S.A. a Panem Jerzym K [REDACTED] o dostarczanie energii elektrycznej nastąpiło w dniu 11.08.1999 roku. Umowa ta, w paragrafie 2, ustala granicę eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych na końcówkach wlvz w złączu kablowym. Umowa weszła w życie z dniem jej podpisania. Protokół zdawczo - odbiorczy podpisany przez przedstawiciela Energetyki z dnia 11 września 1998 r. stwierdza, że wraz z tą datą przyjęto do eksploatacji linię kablową zasilającą posesję i przekazano wybudowane kosztem Pana Jerzego K [REDACTED] urządzenia energetyczne na rzecz Energetyki Poznańskiej S.A.

Energetyka, w związku z przyłączeniem obiektu przy ul. [REDACTED], poniosła koszty związane z obsługą całego procesu. Były to koszty dokonania takich czynności, jak: wydanie warunków przyłączenia, uzgodnienie projektu budowlanego, odbiór techniczny, przygotowanie umowy o dostarczenie energii elektrycznej. W związku jednak z faktem, że Energetyka nie prowadzi statystyk tego typu kosztów i nie oszacowała ich (o czym poinformowała w piśmie skierowanym do Urzędu), w toku postępowania nie udało się ustalić ich wysokości.

W ocenie Pana Jerzego K [REDACTED], uzależnienie podpisania umowy o dostarczanie energii elektrycznej od spełnienia wydanych przez Energetykę warunków, a w szczególności od nieodpłatnego przekazania wybudowanych urządzeń, stanowiło przejaw nadużycia posiadanej przez Energetykę pozycji na rynku mającego postać praktyki monopolistycznej. Dlatego, w dniu 2.08.1999 roku, zwrócił się do Miejskiego Rzecznika z prośbą o wszczęcie postępowania przed Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów w oparciu o art. 21 ust 2 pkt 5 ustawy antymonopolowej, z uwagi na naruszenie przez działania Energetyki przepisów art. 5 ust 1 pkt 6 ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów.

Mając powyższe na uwadze, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Jest poza sporem, że na rynku dostaw energii elektrycznej na obszarze miasta Poznania i jego okolic Energetyka zajmuje pozycję monopolistyczną. Pozycja ta wynika z posiadania przez Energetykę infrastruktury technicznej, która zasadniczo wyklucza istnienie na lokalnym rynku drugiego, konkurencyjnego przedsiębiorstwa sieciowego (tak zwany "monopol naturalny"). Samo posiadanie pozycji dominującej lub monopolistycznej na rynku nie jest zakazane, dlatego też nie może być przedmiotem zarzutu stawianego przez organ antymonopolowy. Zadaniem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest natomiast

ochrona uczestników obrotu gospodarczego przed bezprawnym nadużywaniem dominującej lub monopolistycznej pozycji na rynku, czyli stosowaniem praktyk monopolistycznych.

Wykonanie w całości prac inwestycyjnych przez Konsumenta a następnie przekazanie wybudowanych urządzeń na rzecz Energetyki, w ostatecznym rachunku podlega ocenie Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, z uwzględnieniem zasady swobody umów. Umowa jest co prawda podstawowym instrumentem organizującym współpracę stron. Niemniej jednak, w świetle art. 353¹ k.c. treść umowy nie może sprzeciwiać się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Natomiast stosownie do treści art. 8 ust 2 ustawy antymonopolowej, umowy zawarte z naruszeniem art. 4, art. 5 oraz art. 7 tej ustawy, są w całości lub w odpowiedniej części nieważne. Ustawa antymonopolowa jest zatem jedną z tych ustaw, do których odsyła art. 353¹ k.c. dla określenia granicy swobody umów.

Zarzucaną praktykę monopolistyczną zakwalifikowano jako działanie wypełniające znamiona art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 24 lutego 1990 roku o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz. U. z 1999, nr 52, poz. 547), zwanej dalej ustawą antymonopolową, czyli nadużycie pozycji dominującej na rynku poprzez narzucenie uciążliwych warunków umowy, przynoszących przedsiębiorcy narzucającemu te warunki nieuzasadnione korzyści.

Aby stwierdzić stosowanie przez przedsiębiorcę praktyki monopolistycznej, określonej w art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy antymonopolowej, konieczne jest wykazanie, że jego postępowanie spełnia łącznie następujące przesłanki:

- przedsiębiorca ten **narzucił** innemu podmiotowi warunki zawieranej między nimi umowy,
- warunki te są **uciążliwe** dla drugiej strony stosunku cywilno - prawnego,
- na skutek narzucenia uciążliwych warunków umowy, monopolista (lub podmiot dominujący na rynku) uzyskuje **nieuzasadnione korzyści**.

Narzucenie warunków umowy

Bez wątplenia Energetyka, zajmując pozycję dominującą na rynku, dysponuje przewagą kontraktową w negocjacjach prowadzonych ze swoimi kontrahentami warunków ich przyłączenia do sieci. Posiada zatem wystarczającą siłę aby narzucić drugiej stronie treść umowy, której nie mogłaby wynegocjować w warunkach konkurencji.

Oceniając, czy w konkretnym stanie faktycznym dany warunek umowy został kontrahentowi narzucony, czy też został on dobrowolnie wynegocjowany przez strony, orzecznictwo kieruje się zasadą racjonalnego postępowania kontrahenta podmiotu dominującego¹. Oznacza to, że za narzucone uznaje należy takie warunki umowy, na które nie przystałby Wnioskodawca, mając możliwość wyboru.

W okolicznościach niniejszej sprawy, bez założenia narzucenia przez Energetykę warunków przyłączenia, trudno uznać za racjonalnie uzasadnioną zgodę Konsumenta na dokonanie czynności, która była faktycznie darowizną urządzeń elektroenergetycznych o wartości 12.840 zł (słownie: dwanaście tysięcy osiemset czterdzieści złotych). Zdaniem Urzędu w hipotetycznych warunkach istnienia konkurencji Energetyka nie byłaby w stanie wynegocjować takiej umowy, na podstawie której odbiorca w całości zobowiązałby się

¹ Zob. S. Gronowski: *Ustawa antymonopolowa. Komentarz*. Warszawa 1999, str. 166 i str. 217.

sfinansować jej majątek trwały. Konsument bowiem, mając możliwość wyboru nie zawarłby umowy zakładającej tak rażącą nieekwiwalentność własnego świadczenia wobec świadczenia drugiej strony, z naruszeniem zasady wyrażonej w art. 487 par. 2 k.c.

Mając powyższe na uwadze, należy uznać, że postawiony przez Energetykę warunek wykonania całości prac związanych z budowaniem przyłącza do nieruchomości przy ul. Koszalińskiej 6/2 w Poznaniu własnym kosztem i staraniem Konsumenta został mu narzucony.

Uciążliwość narzuconych warunków

Zgodnie z utrwalonymi poglądami doktryny² oraz orzecznictwa³, za uciążliwy warunek umowy należy uznać każdy warunek oznaczający dla jednej ze stron tej umowy ciężar większy od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Ustalenia te powinny być dokonywane według kryteriów obiektywnych.

W ocenie organu ochrony konkurencji i konsumentów, nie można przyjmować, że uzyskanie dostępu do sieci elektroenergetycznej powinno być gwarantowane każdemu bez konieczności ponoszenia jakichkolwiek kosztów finansowych. W aktualnie panujących w Polsce warunkach, przyłączenie niemalże każdego nowego odbiorcy energii elektrycznej związane jest z koniecznością stworzenia odpowiednich warunków technicznych, a co się z tym wiąże - poniesienia określonych nakładów i kosztów. Nie oznacza to jednak, że nowy odbiorca energii elektrycznej powinien w całości ponosić te koszty. Analogiczna sytuacja ma miejsce w przypadku korzystania z usług również innych przedsiębiorców świadczących usługi z wykorzystaniem infrastruktury sieciowej (telekomunikacyjnych, gazowych, wodociągowych). Przedsiębiorcy ci, w celu zrekompensowania ponoszonych kosztów rozbudowy sieci i wszelkich urządzeń koniecznych do działania sieci, stosują opłaty za przyłączenie (np. taryfowa opłata TP S.A., opłaty za przyłączenie do sieci zakładów gazowniczych). Podobne opłaty od niedawna mogą stosować również przedsiębiorcy zajmujący się dystrybucją energii elektrycznej.

Przedsiębiorstwo energetyczne przejmując na swój majątek urządzenia energetyczne powinna przeprowadzić stosowne rozliczenie z odbiorcą, na warunkach uwzględniających zasadę ekwiwalentności świadczeń. Wprawdzie ustawa antymonopolowa nie zawiera bliższych zasad regulujących kwestie ekwiwalentności świadczeń, tym niemniej zasady pokrywania kosztów uzyskania dostępu do sieci elektroenergetycznych zostały uregulowane przez przepisy rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 21 października 1998 roku w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci elektroenergetycznych, pokrywania kosztów przyłączenia, obrotu energią elektryczną, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz. U. z 1998 r., Nr 135, poz. 881) oraz rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 3 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie energią elektryczną, w tym rozliczeń z indywidualnymi odbiorcami w lokalach (Dz. U. z 1998 r., Nr 153, poz. 1002) wydane w oparciu o art. 9 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku - Prawo energetyczne (Dz. U. z 1997 r., Nr 54, poz. 348 ze zm.).

Niezależnie od faktu, że w chwili wydawania warunków technicznych nie obowiązywały jeszcze odpowiednie regulacje prawne odnośnie do zasad pokrywania kosztów przyłączenia, to jednak można było dokonać stosownych rozliczeń nakładów poniesionych przez Konsumenta po wejściu ich w życie, skoro na etapie budowania przyłącza Energetyka nie partycypowała w kosztach inwestycji. Tak się jednak nie stało, i całość nakładów obciążała tylko jedną stronę umowy, stanowiąc niewątpliwym przejawem uciążliwości, przekraczającej ciężar,

² S. Gronowski: *Ustawa antymonopolowa. Komentarz*, Warszawa 1996, str. 135.

³ Wyrok z 29.12.1993 roku, sygn. XVII Amr 68/93 (*Wokanda* 1994, nr 7).

jaki przypadłby Konsumentowi, gdyby inwestycja była finansowana wspólnie lub gdyby poniesione koszty zostały rozliczone, obciążając obie strony umowy.

Mając powyższe na uwadze, należy uznać, że warunek sfinansowania w całości i nieodpłatnego przekazania Energetyce wybudowanego przyłącza, wykraczający poza ciężar powszechnie przyjęty w stosunkach tego rodzaju, był warunkiem uciążliwym, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 24.02.1990 roku.

Osiąganie nieuzasadnionych korzyści

Osiągane przez dominującego przedsiębiorcę, stosującego praktykę monopolistyczną z art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy antymonopolowej nieuzasadnione korzyści są odpowiednikiem uciążliwych warunków umów narzuconych kontrahentowi. Oznacza to że, nieuzasadnione korzyści osiągane są kosztem kontrahenta i pozostają w normalnym związku przyczynowym z narzuconymi i uciążliwymi warunkami umowy⁴.

Nie ulega wątpliwości, że każda ze stron odnosi korzyści z eksploatacji nowego odcinka sieci. Konsument uzyskał możliwość korzystania z potrzebnych mu dostaw prądu do budynku przy ul. ██████████ w Poznaniu, Energetyka zaś osiąga zysk ze sprzedaży energii elektrycznej. Jednakże nakłady na rozbudowę niewątpliwie wspólnego przedsięwzięcia poniosła tylko jedna ze stron i nie doszło ostatecznie do ich rozliczenia. Dlatego nie została zachowana ekwiwalentność świadczeń (art. 487 par. 2 k.c.), związanych z zawarciem umowy o dostarczanie energii elektrycznej do posesji przy ul. Koszalińskiej. Nakłady te bowiem w ogóle nie obciążły Energetyki. Poniosła ona jedynie koszty związane z obsługą całego procesu, a mianowicie wydanie warunków przyłączenia, uzgodnienie projektu budowlanego, odbiór techniczny, przygotowanie umowy o dostarczanie energii elektrycznej. Wartości tych prac nie zdołano ustalić, gdyż w Energetyce nie są prowadzone statystyki tego typu kosztów.

Należy zatem ocenić, jakiego rzędu korzyści odnieść mogła Energetyka, z tytułu narzucenia Konsumentowi uciążliwych warunków budowy przyłącza. To, że zostały odniesione nieuzasadnione korzyści, wynika z różnicy pomiędzy świadczeniem dokonany przez Konsumenta a świadczeniem, do jakiego byłby zobowiązany, gdyby nie doszło do nadużycia przez Energetykę posiadanej pozycji monopolistycznej i zastosowaniem praktyki monopolistycznej.

Przepisy ustawy antymonopolowej, jak wspomniano wcześniej, nie określają jednak, w jakim stopniu każda ze stron powinna być obciążona kosztami budowy przyłącza elektroenergetycznego. Zdaniem Sądu Antymonopolowego, samo porównanie procentowego udziału zaangażowanych przez strony środków we wspólne przedsięwzięcie inwestycyjne nie jest wystarczające. Do rozwiązania tego problemu przydatne są unormowania przepisów wykonawczych do ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku - Prawo energetyczne⁵. Są to przepisy wymienionych już wyżej rozporządzeń: Ministra Gospodarki z dnia 21 października 1998 roku w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci elektroenergetycznych, pokrywania kosztów przyłączenia, obrotu energią elektryczną, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz. U. z 1998 r., Nr 135, poz. 881) oraz rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 3 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie energią elektryczną, w tym rozliczeń z indywidualnymi odbiorcami w lokalach (Dz. U. z 1998 r., Nr 153, poz. 1002) wydane w oparciu o art. 9 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku - Prawo energetyczne (Dz. U. z 1997 r., Nr 54, poz. 348 ze zm.).

⁴ S. Gronowski: *Ustawa antymonopolowa. Komentarz*. Warszawa 1999, str. 218.

⁵ Wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 20 lutego 1999 roku, sygn. akt: XVII Ama 93/98.

Mimo, że w dacie nieodpłatnego przekazania Energetyce wybudowanych przez Konsumenta urządzeń nie obowiązywały jeszcze powołane tu regulacje oparte na przepisach prawa energetycznego, tym niemniej, zdaniem Sądu, nie powinno być istotnych przeszkód dla oceniania zachowania Energetyki z punktu widzenia zgodności z zasadą ekwiwalentności świadczeń, według kryteriów wynikających z powołanych wyżej przepisów. Takie bowiem cele przyświecały ich wydaniu.

Należałoby zatem ustalić, jak przedstawiałyby się rozliczenia stron z tytułu przyłączenia Konsumenta do sieci elektroenergetycznej, gdyby uwzględniały one wspomniane zasady, według reguł wynikających z powołanych przepisów. Przeprowadzenie stosownych wyliczeń, pozwoli bowiem na ustalenie, czy i w jakim zakresie, z punktu widzenia zasady ekwiwalentności wzajemnych świadczeń, warunki postawione przez Energetykę są uciążliwe. Jedynie w zakresie warunków bardziej uciążliwych niż wynikające z powołanych przepisów, można by mówić o przejawie praktyki monopolistycznej w rozumieniu art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy antymonopolowej⁶.

Podzielając stanowisko Sądu Antymonopolowego, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zwrócił się do Energetyki o przedstawienie kalkulacji opłaty przyłączeniowej, jaką musiałby uiścić Pan Jerzy K██████████, gdyby zamierzał uzyskać dostęp do sieci elektroenergetycznej w chwili obecnej (według cen wynikających z taryfy opłat Energetyki Poznańskiej S.A.). W świetle przepisów powołanego już rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 21 października 1998 roku, sposób wyznaczenia opłaty za przyłączenie do sieci zależy od faktu czy budowa przyłącza i budowa lub rozbudowa sieci przewidywana jest, czy też nie jest przewidywana w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z uzyskanymi od Energetyki informacjami, sprawa ta jednak w przypadku przyłącza do obiektu Pana Jerzego K██████████ nie była rozpatrywana. Ustalono natomiast, że gdyby przyłączenie do sieci elektroenergetycznej omawianego obiektu odbywało się w chwili obecnej, to opłata za przyłączenie do sieci dla różnych uwarunkowań przedstawiałaby się następująco:

1. Przy założeniu, że budowa przyłącza i rozbudowa sieci przewidywana była w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, opłata za przyłączenie wyznaczona byłaby wg zasady ryczałtowych stawek opłat za przyłącze i za rozbudowę sieci. W takim przypadku możliwe są dwa rozwiązania:

- potraktowanie budowanej linii kablowej jako elementu sieci wspólnej, służącej do zasilania kilku odbiorców energii elektrycznej. Dla takiego założenia, opłata za przyłączenie do sieci stanowiłaby kwotę 1.955,50 zł. (z uwzględnieniem standardowego upustu, stosowanego wg aktualnej taryfy)
- potraktowanie budowanych urządzeń jako przyłącza służącego do zasilania wyłącznie jednego odbiorcy energii elektrycznej. Dla takiego założenia, opłata za przyłączenie do sieci stanowiłaby kwotę 7.845,50 zł (z uwzględnieniem standardowego upustu, stosowanego wg aktualnej taryfy). W tym rozwiązaniu zaistniałaby konieczność zwrócenia Konsumentowi nadwyżki opłaty za przyłączenie, gdyby w ciągu 5 lat od chwili wybudowania przyłącza zostały do niego przyłączone nowe podmioty.

Z porównania wysokości przedstawionych tu opłat wynika, że Konsument poniósł wyższy koszt przyłączenia do sieci posesji przy ul. ██████████ w Poznaniu (12.840 zł).

⁶ Wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 21 kwietnia 1999 r., sygn. akt: XVII Ama 99/98.

Pozwala to ustalić, że nieuzasadniona korzyść, w zależności od sposobu potraktowania wybudowanego przyłącza, może się kształtować w wysokości:

12.840 zł - 1.955,50 zł = 10.884,50 zł

bądź, w drugim wariantcie:

12.840 zł - 7.845,50 zł = 4.994,50 zł

2. Przy założeniu, że budowa przyłącza i rozbudowa sieci nie była przewidywana w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, opłata za przyłączenie do sieci wyznaczona zostałaby wg zasady indywidualnych rzeczywistych kosztów realizacji przyłączenia. W ocenie organu, nie istnieją przeszkody aby i tutaj uznać za uzasadnioną opłatę w wysokości ustalonej w punkcie 1. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem zarówno Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jak i Sądu Antymonopolowego, koszty rozbudowy sieci powinny być ponoszone zarówno przez przedsiębiorcę energetycznego jak i przez podmiot, który uzyskuje podłączenie do sieci elektroenergetycznej. Natomiast odmowa współfinansowania przez przedsiębiorców energetycznych rozbudowy sieci jest uznawana za praktykę monopolistyczną (w szczególności: Decyzja Prezesa UOKiK z dnia 29.04.1998, sygn. akt RKR 500S-039/97LP/931/98; Decyzja Prezesa UOKiK z dnia 9.09.1998 r, sygnatura akt RBG - 500/S/-13/97/MT; wyrok Sądu Antymonopolowego z 21.01.1994 r., sygnatura akt XVII Amr 40/93; wyrok Sądu Antymonopolowego z 10.02.1999 r., sygnatura akt XVII Ama 93/98).

*

W konsekwencji, organ ochrony konkurencji i konsumentów uznał, iż skarżone warunki budowy przyłącza elektroenergetycznego były nie tylko narzucone ale także uciążliwe dla Konsumenta, co znalazło wyraz w nieuzasadnionych korzyściach, jakie uzyskała Energetyka. Dlatego stwierdzić należy, że działanie Energetyki stanowiło przejaw praktyki monopolistycznej, określonej w art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy antymonopolowej.

Zgodnie z treścią art. 14 ust. 1 i 2 ustawy antymonopolowej, w decyzjach wydanych na podstawie art. 8 ust. 1 organ ochrony konkurencji i konsumentów może wymierzyć karę pieniężną w wysokości do 100% przychodu ukaranego przedsiębiorcy, płatną do budżetu państwa. Przychodem, w rozumieniu art. 2 pkt 10 ustawy antymonopolowej, jest 1/12 przychodu uzyskanego w roku podatkowym poprzedzającym dzień wydania decyzji, w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych. Energetyka osiągnęła w roku 1998 przychód w wysokości 1.014.793.542,16 zł. Kara wymierzona w wysokości maksymalnej, zgodnie z powołanymi przepisami, wynosiłaby zatem 84.566.128,51 zł. Organ wymierzył jednak karę w wysokości 84.566 zł, czyli w granicach niecałego 0.1% jej wysokości maksymalnej.

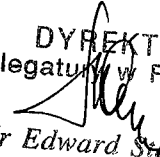
Zgodnie z poglądami doktryny, ograniczenie się jedynie do wydania decyzji nakazującej zaniechanie stosowania praktyk monopolistycznych jest sankcją mało dotkliwą, nie mającą dostatecznie silnego waloru prewencyjnego, przeciwdziałającego stosowaniu w przyszłości podobnych praktyk⁷. Godzi się ponadto zauważyć, że wymuszanie nieodpłatnego przekazywania urządzeń energetycznych przez odbiorców wielokrotnie było już przedmiotem postępowań przed organami antymonopolowymi i orzecznictwo w tym zakresie jest z pewnością Energetyce znane.

⁷ S. Gronowski: *Ustawa antymonopolowa. Komentarz*. Warszawa 1996, str. 299.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, nakładając na Energetykę karę pieniężną w wysokości 84.566 zł (słownie: osiemdziesiąt cztery tysiące pięćset sześćdziesiąt sześć złotych) uznał, iż taka jej wysokość odpowiada dotychczasowej polityce Urzędu, akcentującej pierwszeństwo edukacyjno-prewencyjnego oddziaływania na przedsiębiorców przed oddziaływaniem represyjnym. Pod uwagę wzięte zostały także możliwości finansowe przedsiębiorcy. Wysokość dochodu Energetyki Poznańskiej S.A. podana w zeznaniu podatkowym CIT – 8 za 1998 rok to kwota 44.748.699 złotych (czterdzieści cztery miliony siedemset czterdzieści osiem tysięcy sześćset dziewięćdziesiąt dziewięć).

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w sentencji.

Od niniejszej decyzji każda ze stron ma prawo wniesienia odwołania do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Antymonopolowego, w terminie dwóch tygodni od jej doręczenia, za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatura w Poznaniu. Karę pieniężną należy wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP 0/0 Warszawa 10101010-7878-223-1, w terminie 7 dni od daty uprawomocnienia się decyzji.

DYREKTOR
Delegatury w Poznaniu

dr Edward Stawicki

Otrzymują:

Energetyka Poznańska S.A.
ul. F. Nowowiejskiego 11
60-967 Poznań

Pan Marek Janczyk
Miejski Rzecznik Konsumentów
w Poznaniu
Plac Kolegiacki 17
60-967 Poznań

Departament Prawny
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
w Warszawie

a/a